

Fimmtudaginn 8. febrúar 1996.

Nr. 164/1994.

Árný Arnþórsdóttir og

Ingi S. Helgason

(Sigmundur Hannesson hrl.)

gegn

Vátryggingafélagi Íslands hf.

(Hákon Árnason hrl.)

Vátryggingarsamningar.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Haraldur Henrysson, Garðar Gíslason, Guðrún Erlendsdóttir, Hjörtur Torfason og Pétur Kr. Hafstein.

Áfrýjendur skutu málinu til Hæstaréttar með stefnu 11. apríl 1994. Krefjast þau þess, að stefnda verði gert að greiða sér 8.441.147 krónur með tilgreindum ársvöxtum frá 25. október 1991 til 4. júní 1992, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags. Auk þess krefjast þau málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi stefnda.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms verður hann staðfestur.

Dæma ber áfrýjendur til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði segir.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjendur, Árný Arnþórsdóttir og Ingi S. Helgason, greiði stefnda, Vátryggingafélagi Íslands hf., 150.000 krónur óskipt í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 30. mars 1994.

1.0.

Mál þetta, sem tekið var til dóms miðvikudaginn 9. mars sl., hafa Árný Arnþórsdóttir, kt. 221041-3059, og Ingi S. Helgason, kt. 031041-4659, bæði

til heimilis að Miðleiti 44, Reykjavík, höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, þingfestri 4. júní 1992, á hendur Vátryggingafélagi Íslands hf., kt. 690689-2009, Ármúla 3, Reykjavík.

Dómkröfur stefnenda eru þær, að hið stefnda vátryggingafélag verði dæmt til þess að greiða stefndum 8.441.147 kr. með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga 25/1987, sbr. 5. gr. laga nr. 67/1989, af 6.152.000 kr. frá 25. október 1991 til 7. maí 1992, en af 8.441.147 kr. frá þeim degi til greiðsludags auk málskostnaðar samkvæmt gjaldskrá Lögmannafélags Íslands að viðbættum virðisaukaskatti á málflutningsþóknun, og er gerð krafa um, að málskostnaður beri dráttarvexti frá og með 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags.

Dómkröfur stefnda eru þær aðallega, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnenda og tildæmdur málskostnaður úr þeirra hendi að mati réttarins auk virðisaukaskatts, en til vara, að stefnukröfur verði stórlega lækkaðar og málskostnaður felldur niður.

Sáttaumleitanir fyrir dómi hafa ekki borið árangur.

2.0.

Málsatvik.

Málsatvik eru þau, að með kaupsamningi og kaupleigusamningi til fjögurra ára, dags. 15. nóvember 1990, seldu stefnendur Sturlu Birgissyni allan rekstur veitingastaðarins Hollywoods ásamt lausafjármunum, búnaði og tækjum. Áskildu stefnendur sér í leigusamningum eignarrétt að leigumunum til loka leigutímans. Höfðu stefnendur tveimur mánuðum fyrr keypt veitingastaðinn af Ólafi Laufdal. Samkvæmt samningi stefnenda við Sturlu bar honum meðal annars að vátryggja leigumuni bruna-, vatns- og innbrotspjófnadartryggingu. Keypti Sturla hjá stefnda vátryggingu, sem meðal annars tók til þessa, og eftir að nafni veitingastaðarins var breytt í Yfir strikið og sameignarfélag Sturlu og Axels Ólafssonar, Fiða sf., varð rekstraraðili staðarins, keypti Fiða sf. samsetta vátryggingu hjá stefnda fyrir tímabilið 1. febrúar 1991 til 1. janúar 1992, sem meðal annars tók til lausafjártryggingar vegna bruna, vatnstjóns og innbrota ásamt rekstrarstöðvunartryggingu. Giltu um hina samsettu tryggingu Fiðu sf. sameiginlegir vátryggingarskilmálar stefnda frá 1. janúar 1990 auk sérskilmála um einstakar tegundir vátrygginga, sbr. skilmála um lausafjártryggingu og rekstrarstöðvunartryggingu. Fiða sf. greiddi ekki iðgjöld af samsettu tryggingunni þrátt fyrir ítrekaðar kröfur um greiðslu, meðal annars 20. júní 1991 og 22. júlí 1991.

Stefndi segir það ekki vera rétt, sem haldið er fram í bréfi lögmanns

stefnenda til stefnda, dags. 1. október 1991, að stefnendum hafi verið tjáð, áður en þau fóru til Bandaríkjanna vorið 1991, að Sturla hefði samið um iðgjaldsskuldir sínar. Ekki hafi stefnendum heldur verið lofað, að þeim yrði tilkynnt um hugsanleg vanskil Sturlu eða að tryggingunni yrði við haldið þrátt fyrir vanskil.

Miðvikudaginn 25. september 1991 um kl. 10.30 kom stefnandinn Ingi S. Helgason til stefnda. Hafði hann í byrjun sama mánaðar rift samningum þeirra stefnenda við Sturlu sökum vanskila, samið við nýja aðila um viðtöku á skuldbindingum Sturlu, en þeir gefist upp á rekstrinum eftir tvær vikur. Stefndi segist hafa tjáð stefnandanum Inga, að sökum iðgjaldsvanskila Sturlu væri stefndi laus úr ábyrgð á hinum váttryggðu munum. Hafi stefnandinn Ingi þá óskað eftir lausafjártryggingu á hinum sömu munum og stefndi samdægurs gefið út lausafjártryggingu til stefnanda fyrir tímabilið 25. september 1991 til 1. janúar 1992, er tók til tjóns af völdum bruna, vatns og innbrota. Hafi um trygginguna gilt almennir váttryggingarskilmálar um brunatryggingu lausafjár frá 17. júlí 1989 auk sérskilmála.

Sama dag og stefnandi Ingi S. Helgason tók váttryggingu, 25. september 1991, kærði hann kl. 14.19 innbrot og þjófnað á hinum váttryggðu munum til Rannsóknarlögreglu ríkisins. Samkvæmt skýrslu Rannsóknarlögreglu ríkisins tjáði stefnandi lögreglunni, að innbrotið hlyti að hafa verið framið aðfaranótt 25. september eða morguninn sama dag. Hafi hann komið á innbrotsstað um kl. 14.00 og þá séð, að brotist hafði verið inn og nánast hreinsað út allt verðmæti. Að sögn starfsmanna stefnda tilkynnti Ingi stefnda um innbrotið um kl. 13.30. Í ljósi þessa hafi vaknað grunur um, að stefnandinn Ingi hefði vitað um innbrotið, er hann tók trygginguna, og hefði stefndi því hafnað tryggingunni þennan sama dag kl. 16.38. Hefði síðar orðið samkomulag um, að tryggingin teldist gilda tímabilið 25. september til 26. september 1991 og stefnandi greitt iðgjald fyrir þann tíma.

Stefnendur skýra svo frá, að þegar 25. september 1991 hafi verið haft samband við Rannsóknarlögreglu ríkisins og málið kært. Rannsóknarlögreglumenn hafi strax komið á staðinn og gert kæruskýrslu. Jafnframt hafi verið haft samband við hið stefnda tryggingafélag og fulltrúi þess komið á staðinn til skoðunar og skýrslugerðar. Eftir að fulltrúi hins stefnda váttryggingafélags hafi komið og staðreynt tjón stefnanda, hafi það sent stefnanda skeyti síðar sama dag þess efnis, „að beiðni um lausafjártryggingu á ýmsum munum að Ármúla 5 hafi verið hafnað“.

Stefnendur skýra enn fremur frá því, að 1. október 1991 hafi lögmaður stefnenda ritað stefnda mjög ýtarlegt bréf vegna þessa máls, þar sem gerð sé rækileg grein fyrir málsatvikum, jafnframt því sem „skeytasendingunni“

hafi verið harðlega mótmælt og þess farið á leit, að hið stefnda váttryggingafélag tæki afstöðu sína til endurmats. Lögmaður stefnenda hafi ritað Rannsóknarlögreglu ríkisins bréf 9. október 1991, þar sem þess hafi verið farið á leit, að öllum tækjum og búnaði, sem hafi horfið við innbrotið og kæmi í leitirnar, yrði skilað aftur til stefnenda. Lögmaður stefnenda hafi sent hinu stefnda váttryggingafélagi ítrekunarbréf 21. október 1991. Sama dag hafi lögmaður stefnenda ritað Rannsóknarlögreglu ríkisins bréf, þar sem óskað hafi verið eftir upplýsingum um stöðu rannsóknar málsins.

Stefnendur upplýsa enn fremur, að 1. nóvember 1991 með bréfi tryggingafélagsins til lögmanns stefnenda hafi hið stefnda félag ítrekað fyrri afstöðu sína þess efnis, að lausafé að Ármúla 5 væri ekki tryggt hjá félaginu. Við rannsókn málsins hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins hafi nokkur hluti þeirra tækja og verðmæta, sem hafi horfið í innbrotinu, komið í leitirnar, og hafi þeim munum verið komið til stefnenda, sbr. bréf Rannsóknarlögreglu ríkisins til lögmanns stefnenda, dags. 2. desember 1991, ásamt skrá, en því beri ekki að leyna, að stór hluti þeirra tækja og muna, sem stefnendur hafi þannig fengið aftur, hafi verið mikið skemmdur. Hinn 6. desember 1991 hafi lögmaður stefnenda enn ritað hinu stefnda váttryggingafélagi, þar sem ýtarlega hafi verið greint frá viðhorfum stefnenda til málsins, og vísist í því sambandi til bréfs, dags. 6. desember 1991, ásamt átta fylgiskjöllum, sem því fylgdu.

Stefnendur segja, að eftir fund stefnanda Inga S. Helgasonar og lögmanns stefnenda með fulltrúum hins stefnda váttryggingafélags 13. janúar 1992 hafi hið stefnda váttryggingafélag breytt afstöðu sinni til þessa máls á þann veg, að viðurkenning hafi fengist á því, að váttryggingarsamningur félagsins við stefnendur væri í fullu gildi. Með öðrum orðum hafi hið stefnda váttryggingafélag viðurkennt bótaskyldu sína á grundvelli váttryggingarsamnings við stefnendur, en hafnað því, að váttryggingarsamningur Sturlu Birgissonar og Fiðu sf. væri í gildi. Í þessu sambandi vísist til váttryggingarskírteinis, dags. 11. mars 1992, svo og greiðslukvittunar, dags. 30. apríl 1992.

Stefnendur segjast enn hafa ritað hinu stefnda váttryggingafélagi 5. mars 1992 til þess að knýja á um viðræður um bætur stefnendum til handa, en án árangurs. Þar sem hið stefnda váttryggingafélag hafi eigi fengist til raunhæfra viðræðna um bætur stefnendum til handa vegna þess gifurlega tjóns, sem stefnendur hafi orðið fyrir við greint innbrot, hafi stefnendum verið nauðugur sá einn kostur að höfða mál þetta.

Stefndi skýrir svo frá, að með bréfi til Rannsóknarlögreglu ríkisins 3. október 1991 hafi stefnandi áætlað, að verðmæti horfinna muna næmi 5.552.000 kr., og merkt við á búnaðarskrá það, sem hann teldi hafa horfið.

Rannsóknarlögregla ríkisins hafi lagt hald á hluta munanna í veitingahúsinu Tunglinu og skilað stefnanda. Hafi stefndi og ekki fengið í hendur fullnægjandi gögn til að staðreyna, hvert sé raunverulegt tjón stefnanda. Stefnendur eða lögmaður þeirra hafi eigi viljað bíða þess, að rannsókn málsins lyki og tjón væri staðreynt, heldur höfðað mál þetta til þingfestingar 4. júní 1992. Hafi þeim þó verið tjáð, að ekki væri unnt að taka endanlega afstöðu til bótaskyldu og ákvarða bætur, fyrr en rannsókn málsins væri lokið, og bótakröfur ekki gjaldkræfar fyrr en eftir þann tíma samkvæmt vátryggingarskilmálum.

Í fram lögðu bréfi ríkissaksóknara, dags. 1. nóvember 1993, segir, að honum hafi borist rannsóknargögn, sem hafi fylgt bréfi Rannsóknarlögreglu ríkisins, dags. 24. apríl 1993, um kærur á hendur Sturlu Birgissyni og Axel Ólafssyni fyrir þjófnað í september 1991. Engin vettvangskonnnun hafi farið fram, er málið var kært til lögreglu, og í málinu hafi ekki verið upplýst, hvað hafi verið tekið af innbúi skemmtistaðarins Yfir strikið, áður Hollywood, Ármúla 5, Reykjavík, sem þar hafi átt að vera og verið í eigu kæranda. Þá verði ekki ráðið af gögnum, að sá búnaður, sem lögreglan hafi lagt hald á í málinu, sé eign kæranda, sbr. búnaðarskrá Hollywood-kaupleigusamnings, sbr. skjal 3–1, og kærandinn hafi ekki verið yfirheyrður. Eins og mál þetta liggi fyrir, verði eigi af ákærualdsins hálfu krafist í því frekari aðgerða, sbr. 112. gr. laga nr. 19/1991.

3.0.

Málsástæður og lagarök stefnenda.

Stefnendur segjast reisa kröfur sínar í máli þessu meðal annars á því, að þau hafi orðið fyrir tjóni vegna innbrots, sem þau hafi sannanlega verið tryggð fyrir hjá hinu stefnda vátryggingafélagi. Stefnendur styðja og kröfur sínar með hliðsjón af málsatvikum öllum við það, að hið stefnda vátryggingafélag sé að fullu bótaskyldt vegna alls þess tjóns, sem stefnendur hafi orðið fyrir við umrætt innbrot í veitingahúsið að Ármúla 5, Reykjavík, 25. september 1991.

Stefnendur segjast vitna til vátryggingarsamnings milli hins stefnda vátryggingafélags og Sturlu Birgissonar og Fiðu sf., sem hafi rekið veitingastaðinn Yfir strikið að Ármúla 5, Reykjavík. Vísað sé til vátryggingarskírteinis nr. STO-7123, dags. 23. apríl 1991, vegna tímabilsins 1. febrúar 1991 til 1. janúar 1992 í því sambandi. Um sé að ræða samsetta vátryggingu, þar á meðal lausafjártryggingu, sbr. vátryggingarskilmála, og rekstrarstöðvunartryggingu, sbr. vátryggingarskilmála. Stefnendur reisi kröfur sínar á því, að greindir vátryggingarskilmálar taki ótvírætt til þess tjónsatburðar,

sem mál þetta sé sprottið af. Stefnendur hafi í raun verið eigendur að öllum innréttingum og því lausafé, sem hafi fylgt veitingahúsinu að Ármúla 5, Reykjavík (Yfir strikið).

Rekstrarstöðvunartrygging Sturlu Birgissonar og Fiðu sf. hafi meðal annars verið í ábyrgð fyrir skilvísri greiðslu á húsaleigu, sbr. kaupsamning/kaupleigusamning, dags. 15. nóvember 1990, sbr. og húsaleigusamning, dags. 24. nóvember 1990. Þar sé skýrt kveðið á um það, að það séu stefnendur, sem séu leigutakar, þ. e. standi í ábyrgð fyrir greiðslu húsaleigu til húseigenda, jafnframt því sem húseigendur, leigusalar, samþykki Sturlu Birgisson fyrir sitt leyti sem rekstraraðila, sbr. 7. gr. nefnds húsaleigusamnings.

Það sé málsástæða stefnenda, að hinu stefnda váttryggingafélagi hafi frá upphafi verið fullkunnugt um það, hver hafi í raun verið eigandi alls þess, sem tryggt hafi verið með lausafjártryggingunni, þar sem Sturla Birgisson hafi afhent hinu stefnda váttryggingafélagi eintak af samningi þeim, sem hafi legið til grundvallar tryggingunni, sbr. áðurgreindan kaupleigusamning/kaupsamning. Hinu stefnda váttryggingafélagi hafi jafnframt mátt vera ljóst, að Sturla Birgisson og Fiða sf. hafi tekið greinda rekstrarstöðvunartryggingu umfram allt í þágu stefnenda, þar sem stefnendur hafi staðið í ábyrgð fyrir greiðslu húsaleigunnar og séu því lögmætir réttthafar samkvæmt henni.

Verði eigi á það fallist, að áðurgreindur váttryggingarsamningur Sturlu Birgissonar og Fiðu sf. við hið stefnda váttryggingafélag hafi verið í gildi, er tjónsatburðurinn varð, reisi stefnendur kröfur sínar á váttryggingarsamningi stefnanda Inga S. Helgasonar við hið stefnda váttryggingafélag, sbr. váttryggingarskírteini, dags. 25. september 1991, sbr. og váttryggingarskírteini, dags. 11. mars 1992. Váttryggingu þessa hafi hið stefnda váttryggingafélag viðurkennt og metið gilda, enda hafi stefnendur greitt tilskilið iðgjald athugasemdaleaust vegna hennar, sbr. greiðslukvittun, dags. 30. apríl 1992.

Svo sem áður sé fram komið, hafi stefnandi Ingi S. Helgason strax haft samband við Rannsóknarlögreglu ríkisins, er hann hafi orðið þess áskynja, að brotist hafði verið inn í Ármúla 5, Reykjavík, 25. september 1991, jafnframt því sem hann hafi strax haft samband við fulltrúa hins stefnda váttryggingafélags, sem hafi sent fulltrúa sinn umsvifalaust á staðinn til skoðunar og skýrslugerðar.

Að beiðni Rannsóknarlögreglu ríkisins hafi stefnandi Ingi S. Helgason yfirfarið búnaðarskrá þá, sem hafi verið hluti kaupleigusamnings/kaupsamnings hans og Sturlu Birgissonar, dags. 15. nóvember 1990. Svo sem fram komi í bréfi stefnanda Inga S. Helgasonar til Rannsóknarlögreglu ríkisins, dags. 3. október 1991, hafi hann auðkennt þau tæki og þá muni, sem

horfið hafi úr húsinu Ármúla 5. Í því sambandi vísist til greindrar búnaðarskrár vegna kaupleigusamnings.

Dómkröfur stefnenda grundvallist að hluta til á mati stefnandans Inga S. Helgasonar á verðmæti þeirra muna, sem horfið hafi úr húsinu Ármúla 5 samkvæmt framansögðu, en sundurliðun þess mats sé að finna í áður tilvitnuðu bréfi til Rannsóknarlögreglu ríkisins, dags. 3. október 1991. Niðurstöðutala þess sé 5.552.000 kr. Greint verðmat taki annars vegar mið af kaupsamningi/kaupleigusamningi, þar sem heildarverð fyrir Hollywood sé 24.465.712 kr., svo og þeirri staðreynd, að um notaða muni sé að ræða.

Í rannsókn málsins hafi komið í leitirnar hluti af tækjum og munum, sem hafi horfið í innbrotinu og ekki séu í áðurgreindri búnaðarskrá, þar sem þau hafi væntanlega verið viðbót við þau tæki, sem hafi verið á staðnum, og ef til vill komið að einhverju leyti í stað þeirra. Tæki þessi hafi verið afhent Inga S. Helgasynt.

Við innbrotið hafi margvíslegur búnaður, s. s. ljós og hátalarar, verið rifinn niður og leiðslur slitnar og innréttingar skemmdar. Gerð sé krafa um, að hið stefnda vátryggingafélag bæti stefnendum tjón vegna þessa með 600.000 kr. til greiðslu á beinu tjóni á innréttingum, lögnum og leiðslum svo og greiðslu vinnulauna við lagfæringar í því sambandi.

Með vísan til yfirlits yfir stöðu húsaleigugreiðslna, dags. 7. maí 1992, hafi stefnendur orðið að greiða húseigendum að Ármúla 5 húsaleigu og kostnað vegna innbrotisins, allt þar til nýr leigutaki hafi tekið við húsnæðinu aftur í febrúar 1992. Á kostnaði þessum, 2.289.147 kr., beri hinu stefnda vátryggingafélagi að standa stefnendum skil, þar sem hann falli tvímælalaust undir skilmála vátrygginga vegna rekstrarstöðvunar.

Stefnendur sundurliða dómkröfur sínar þannig:

Tjón vegna horfinna muna og tækja, sbr.

sundurliðun í bréfi Inga S. Helgasonar til

Rannsóknarlögreglu ríkisins, dags. 3. október 1991	kr.	5.552.000
--	-----	-----------

Tjón vegna skemmda á innréttingum, leiðslum

og raflögnum auk kostnaðar við að koma tækjum

og ljósabúnaði fyrir	–	600.000
----------------------	---	---------

Húsaleiga og kostnaður, sbr. yfirlit yfir stöðu

húsaleigugreiðslna, dags. 7. maí 1992	–	2.289.147
---------------------------------------	---	-----------

Stefnukröfur samtals	kr.	8.441.147
----------------------	-----	-----------

Svo sem skýrt komi fram í bréfi Inga S. Helgasonar til Rannsóknarlögreglu ríkisins, dags. 3. október 1991, sbr. búnaðarskrá vegna kaupleigu-

samnings, sé meginverðmæti þess, sem horfið hafi við innbrotið, fólgið í hljómflutnings- og ljósabúnaði í efri sal svo og hljómflutnings- og ljósabúnaði í neðri sal. Samkvæmt greindu bréfi sé tjón þetta samtals 4.000.000 kr. af heildartjóninu 5.552.000 kr. Nývirði þessara tækja samkvæmt verðlista sé samtals 7.315.643 kr., jafnframt því sem það kosti 1.500.000 kr. að tengja þessi tæki og koma þeim fyrir. Með öðrum orðum kosti það 8.815.643 kr. að koma nýjum tækjum fyrir í stað þeirra, sem horfið hafi við innbrotið.

Stefnendur reisi kröfur sínar í máli þessu á reglum íslensks skaðabótaréttar svo og reglum kröfu- og samningaréttar, eftir því sem við geti átt. Stefnendur styðji kröfur sínar jafnframt lögum nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga. Í því sambandi sé meðal annars vísað til 54., 56. og 57. gr. laganna. Krafa um vexti sé samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987, sbr. og 5. gr. laga nr. 67/1989. Krafa um virðisaukaskatt á málflutningsþóknun sé reist á lögum nr. 50/1988. Stefnendur séu ekki virðisaukaskattsskyldir.

4.0.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Sýknukrafa stefnda er á því reist, að ábyrgð stefnda samkvæmt váttryggingu Fiðu sf. hafi, þegar umstefnt tjón hafi orðið, verið fyrir löngu fallin niður samkvæmt 14. og 15. gr. laga nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga sökum vanskila á greiðslu iðgjalds af váttryggingunni og ósannað sé, að ætla að tjón hafi orðið á gildistíma tryggingar stefnanda Inga S. Helgasonar.

Stefndi vísar til fram lagðrar yfirlýsingar og tölvuútprentunar á greiðslukröfu, dags. 27. júlí 1992, um kröfur um greiðslu iðgjalds af váttryggingu Fiðu sf., og því sé sérstaklega mótmælt, að stefnendum hafi verið tjáð, að samið hefði verið um greiðsluvanskil Sturlu eða Fiðu sf. Því sé einnig andmælt, að stefnendum hafi verið lofað, að þau yrðu látin vita, „ef slík vanhöld yrðu á greiðslu iðgjalda af hálfu Sturlu, að segja ætti tryggingunni upp“. Hafi uppsögn ekki heldur verið skilyrði brottfalls ábyrgðar félagsins og niðurfalls váttryggingarsamnings samkvæmt váttryggingarskilmálum, heldur hafi gilt um það ákvæði 14. og 15. gr. laga um váttryggingarsamninga.

Með vísan til skýrslu stefnanda Inga S. Helgasonar, dags. 26. september 1991, virðist tjónsatburður hafa orðið, áður en váttrygging hans hafi gengið í gildi 25. september 1991, sbr. og 11. gr. laga nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga. Sé annað ósannað. Falli tjónið því utan gildistíma tryggingarinnar og bætist ekki úr tryggingunni þegar af þeim sökum.

Loks beri að sýkna stefnda af þeirri ástæðu, að greiðsluskylda hans sé ókomin, hvað sem öðru líði, sbr. 7. gr. skilmála frá 1. janúar 1990 og 20. gr. skilmála frá 17. júlí 1989. Sé stefnda enda ókleift að meta váttryggingaratburðinn og ákveða fjárhæð bótanna, ef um bótaskyldu reyndist að ræða.

Séu því ekki um að ræða skilyrði 24. gr. laga um váttryggingarsamninga nr. 20/1954 til bótagreiðslu.

Stefnufjárhæð, 8.441.147 kr., sé andmælt bæði tölulega og efnislega. Hafi engin hlutlaus og haldbær sönnunargögn verið lögð fram um raunverulegt tjón stefnanda, heldur byggist stefnufjárhæð einkum á eigin áætlun hans. Verðmæti þeirra muna, sem sagt hafi verið, að hefðu horfið, og þeirra muna, sem hafi verið skilað aftur, hafi ekki verið staðreynt eða borið saman, og hugsanlegt sé, að verðmæti hafi horfið eða verið flutt brott fyrir 24.–25. september 1991, sbr. skýrslu stefnanda hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins 26. september 1991. Sé því engin leið að ákveða tjónsfjárhæð muna, sem stefnandi áætli 5.552.000 kr., eins og málið liggi fyrir, og ætti að vísa kröfunni frá ex officio sökum vanreifunar.

Kröfulið, að fjárhæð 2.289.147 kr., vegna rekstrarstöðvunar beri með öllu að hafna, en rekstrarstöðvunartrygging bæti aðeins tjón váttryggingartaka sjálfs, þ. e. Fiðu sf., en ekki annarra, sbr. tryggingarskilmálana.

Þá verði ekki annað séð en enginn rekstur hafi verið í veitingahúsinu á þeim tíma, sem tjónsatburður varð, en síðustu viðsemjendur stefnanda hafi þá nýgefist upp á rekstrinum, og enginn rekstur Fiðu sf. eða stefnanda sjálfs hafi þar stöðvast. Hafi innbrot þetta því ekki valdið rekstrarstöðvun staðarins, heldur rekstrarerfiðleikar fyrir þann tíma. Sé vandséð að framangreindu virtu, hvernig kröfuliður um húsaleigu og kostnað, 2.289.147 kr., sbr. yfirlit um stöðu húsaleigugreiðslna, dags. 7. maí 1992, eigi rétt á sér, jafnvel þó að rekstrarstöðvunartrygging væri í gildi fyrir váttryggingartaka. Slík trygging taki ekki heldur til dráttarvaxta og kostnaðar. Þá hafi stefndi uppi til skuldajafnaðar á kröfum stefnanda kröfu á Fiðu sf., að fjárhæð 361.103 kr., vegna hins ógreidda iðgjalds af tryggingunni. Kröfuliður, að fjárhæð 600.000 kr., fyrir ætlað tjón á innréttingum o. fl. sé alls engum gögnum studdur, og beri því einnig að hafna honum.

Kröfum um vexti og dráttarvexti sé algerlega mótmælt, en bótakröfur úr hinum umstefndu váttryggingum séu ekki gjaldfallnar samkvæmt 24. gr. laga um váttryggingarsamninga, sbr. 7. gr. skilmála frá 1. janúar 1990 og 20. gr. skilmála frá 17. júlí 1989.

5.0.

Forsendur og niðurstaða.

Samkvæmt áðurgreindum samningi stefnanda við Sturlu Birgisson, dags. 15. nóvember 1990, mun hann hafa keypt hjá stefnda váttryggingu, sem m. a. tók til bruna-, vatns- og innbrotsþjófnaðartryggingar á leigumununum. Eftir að nafni veitingastaðarins var breytt í Yfir strikið og sameignarfélag Sturlu Birgissonar og Axels Ólafssonar, Fiða sf., varð rekstraraðili staðar-

ins, keypti Fiða sf. samsetta váttryggingu hjá stefnda fyrir tímabilið 1. febrúar 1991 til 1. janúar 1992, sem meðal annars tók til lausafjártryggingar vegna bruna- og vatnstjóns og innbrota ásamt rekstrarstöðvunartryggingu. Tók þessi síðargreinda trygging við af hinn fyrrgreindu, og giltu um hana sameiginlegir váttryggingarskilmálar stefnda frá 1. janúar 1990 auk sérskilmála um einstakar tegundir váttrygginga.

Fyrir liggur í málinu, að Fiða sf. greiddi ekki iðgjöld af þessari samsettu tryggingu þrátt fyrir ítrekaðar kröfur um greiðslu, meðal annars með gíróseðli, sem sendur var 29. apríl 1991, og ítrekunum 20. júní og 22. júlí 1991, en telja verður löglíkur fyrir því, að innheimtuaðgerðir þessar hafi farið fram, þar sem ekkert hefur komið fram í málinu, er bendir til hins gagnstæða.

Stefndi mótmælir því sérstaklega, að stefnendum hafi verið tjáð, að samíð hefði verið um greiðsluvanskil Sturlu eða Fiðu sf. Stefndi andmælir því einnig, að stefnendum hafi verið lofað, að þeir yrðu látnir vita, „ef slík vanhöld yrðu á greiðslu iðgjalda af hálfu Sturlu, að segja ætti tryggingunni upp“. Þar sem stefnendur hafa ekkert fært frekar fram þessum fullyrðingum sínum til stuðnings, verða þær ekki lagðar til grundvallar við úrlausn um gildi váttryggingarsamningsins.

Fallast verður því á það með stefnda, að uppsögn hafi ekki verið skilyrði brottfalls ábyrgðar félagsins og niðurfalls váttryggingarsamnings samkvæmt váttryggingarskilmálum, heldur hafi gilt um hann ákvæði 14. og 15. gr. laga um váttryggingarsamninga nr. 20/1954, sbr. og 22. gr. váttryggingarskilmála fyrir lausafjártryggingu og 8. gr. almennra váttryggingarskilmála fyrir brunatryggingu lausafjár. Fellst dómurinn á þá málástæðu stefnda, að samkvæmt greindum ákvæðum hafi samningurinn verið úr gildi fallinn uppsagnarlaust og ábyrgð félagsins niður fallin sökum vanskila á greiðslu iðgjalds af váttryggingunni, en tæpir fimm mánuðir líða, frá því að greiðslu iðgjalds er fyrst krafist, þar til váttryggingaratburður gerist. Þegar af þessari ástæðu verður andvirði lausafjár og annað tjón vegna rekstrarstöðvunar ekki bætt af stefnda vegna þessarar tryggingar. Önnur álitaefni um þessa tryggingu koma því ekki til úrlausnar.

Stefnendur styðja kröfur sínar enn fremur með váttryggingarsamningi stefnanda Inga S. Helgasonar við hið stefnda váttryggingafélag, sbr. váttryggingarbeiðni, dags. 25. september 1991, sbr. og váttryggingarskírteini, dags. 11. mars 1992. Váttryggingu þessa hefur hið stefnda váttryggingafélag viðurkennt og metið gilda, enda hafa stefnendur greitt tilskilið iðgjald vegna hennar, sbr. greiðslukvittun, dags. 30. apríl 1992. Við munnlegan flutning málsins kom fram, að samkomulag hafi orðið um það milli málsaðila, að tryggingin teldist gilda tímabilið 25. til 26. september 1991 og þá frá morgni

hins fyrrgreinda dags, þ. á m., meðan á hinni umdeildu töku muna stóð um hádegisbil þann dag.

Hér er um að ræða tryggingu á lausafjármunum samkvæmt fram lögðum lista, þ. e. bruna-, vatns- og innbrotstryggingu, en ekki rekstrarstöðvunartryggingu. Verður því þegar af þeirri ástæðu að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnenda vegna tjóns, er þeir telja sig hafa orðið fyrir af völdum rekstrarstöðvunar.

Trygging þessi er bundin við tiltekna lausafjármuni samkvæmt ákveðnum lista, þ. e. fram lagðri búnaðarskrá Hollywoods vegna kaupleigusamnings. Ekki verður fallist á, að aðrir hlutir, sem í stað þessara lausafjármuna hafa komið, séu tryggðir, nema þeir hafi sérstaklega verið tilgreindir með einhverjum hætti, t. d. skráðir eða tilkynntir stefnda sem breytingar á listanum, enda ókleift með öðru móti að henda reiður á því, um hvaða muni sé að ræða eða hvort munir komi í stað annarra. Við munnlega skýrslutöku fyrir dómi upplýsti Ingi S. Helgason, að engin slík tilgreining eða sérgreining þeirra muna, sem endurnýjaðir voru, hafi verið gerð. Treystir dómurinn sér því ekki til að taka til greina sem tryggða muni aðra en þá, er skýrlega eru tilgreindir á umræddri búnaðarskrá.

Kaupleigusamningur stefnenda og Sturlu Birgissonar var gerður 15. nóvember 1990. Samningi þessum var síðar rift, og Fiða sf. í eigu Sturlu Birgissonar og Axels Ólafssonar tók við rekstrinum. Hafði Fiða sf. reksturinn á hendi, þar til Sveinn Eyland Garðarsson, kt. 040670-5219, og Stefán Ingi Guðmundsson, kt. 050269-4189, tóku við rekstrinum 28. ágúst 1991. Eftir að þeir höfðu rekið staðinn tvær eða þrjár helgar, kom í ljós, að þeir höfðu eigi fjárhagslegt bolmagn til þess að halda rekstri áfram. Þriðjudaginn 24. september 1991 afhentu þeir svo stefnendum lykllana að staðnum. Segir svo m. a. orðrétt í bréfi lögmanns stefnenda til stefnda, dags. 1. október 1991: „... og réðust umbj. m. strax í það að skipta um skrár á öllum dyrum staðarins, þar sem ekki var vitað um það, hverjir höfðu lykla að staðnum, en fyrrum starfsmenn höfðu gert sig líklega til þess að taka í burtu af staðnum ýmis tæki og áhöld, sem þeir töldu sig eiga.“ Enginn rekstur virðist hafa verið á staðnum dagana 25. og 26. september 1991, en tveir aðrir menn, Benedikt Páll Jónsson, kt. 050468-4459, og Birgir Helgi Birgisson, kt. 180168-4869, munu hafa rekið veitingastaðinn að einhverju leyti í október 1991.

Þannig liggur fyrir, að öðrum var leigður rekstur veitingahússins, eftir að Fiða sf. hætti rekstri, þar til tryggingin tók gildi 25. september 1991. Á þeim tíma, frá því að hinn upphaflegi kaupleigusamningur var gerður, þar til tryggingin tók gildi, munu rekstraraðilar hafa endurnýjað tæki og gert aðr-

ar endurbætur á staðnum í einhverjum mæli. Við munnlega skýrslutöku fyrir dómi töldu forsvarsmenn Fiðu sf. hluta af hinum upphaflega búnaði úreltan og úr sér genginn. Mjög svo óljóst var um vörslu munanna á þessum langa tíma, og lítið eftirlit virðist hafa verið haft með því, hvað rekstraraðilar komu með og tóku af staðnum. Þá mun enginn rekstur hafa verið á staðnum þennan umrædda dag. Þegar þetta er virt, telur dómurinn, að stefnendur hafi fulla sönnunarbyrði um það, hvaða munir hafi horfið úr húsnæðinu 25. september 1991, þ. e. stefnendum beri að sýna fram á, að bótaskyld tjón hafi orðið þennan dag og að munirnir hafi ekki horfið með öðrum hætti á öðrum tíma.

Í kærú til Rannsóknarlögreglu ríkisins 26. september 1991 segir stefnandinn Ingi S. Helgason, að „innbrotið hljóti að hafa verið framið aðfararnótt 25. september eða nú í morgun“. Í sömu kærú segir enn fremur svo orðrétt m. a.: „Kvaðst kærandi hafa farið ásamt lögmanninum á staðinn og þar hitt fyrir tvo unga menn, sem sögðust hafa unnið sem plötusnúðar fyrir kaupleigutakann, Sturlu Birgisson. Virtust menn þessir hafa safnað saman öllum verðmætum, sem verið höfðu í húsinu, á dansgólfið, sem er á fyrstu hæð. Um það spurðir höfðu menn þessir engar skýringar á framferði sínu, en kærandi kveðst vilja taka það fram, að hann sé réttmætur eigandi alls tækjabúnaðar, sem verið hafi í húsinu. Þeir Ingi og Sigmundur kvaðust hafa séð, að Sturla Birgisson var í bifreið fyrir utan húsið (Ford Explorer), á meðan þeir ræddu við plötusnúðana. Kærandi segir, að atburðir þessir hafi gerst í gær, þriðjudaginn 24. september, um kl. 18.20, og hafi hann í framhaldi af því skipt um allar læsingar í húsinu.“

Síðan segir svo í kærinni: „Kærandi segir, að Sturla Birgisson hafi verið boðaður á fund í húsnæðinu að Ármúla 5 nú í dag, 25. sept., og hafi lögmáður kæranda einnig ætlað að sækja þann fund, en ræða átti riftun kaupleigusamnings. Kærandi kvaðst hafa komið að Ármúla 5 um kl. 14.00 og þá séð, að brotist hafði verið inn í húsnæðið og nánast hreinsað út um allt verðmæti, sem hann segir, að skipti milljónum. Hann kvaðst einnig vilja taka það fram, að Sturla hefði ekki látið sjá sig á þeim tíma, sem þeir höfðu mælt sér mót.“

Samkvæmt þessu virðist Inga S. Helgasyni hafa verið ljóst, að verið var að undirbúa brottflutning á mununum daginn áður en tryggingin tók gildi. Benda líkur til, að hann hafi séð, hvað í vændum var.

Ásgrímur Guðmundsson, kt. 010357-7999, segir í skýrslu, er hann gaf hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins 15. október 1991, að hann hafi skráð muni, sem teknir voru, og tilgreinir þá í skýrslunni, en munir þessir hafi getað verið á umræddri búnaðarskrá. Á hinn bóginn fullyrtu forsvarsmenn Fiðu sf.,

þeir Sturla Birgisson og Axel Ólafur Ólafsson, við munnlega skýrslutöku fyrir dómi, að ekkert af því, sem var á umræddri búnaðarskrá, hefði verið numið brott 25. september 1991. Um hefði verið að ræða ljósasamstæðu, er tekin var á leigu, og aðra muni í eigu þeirra. Virtist vitnisburður Jóns Sigurbjörns Ólafssonar, kt. 030961-3749, sem var bifreiðarstjóri annarrar þeirrar sendibifreiðar, er varninginn flutti, og gaf munnlega skýrslu fyrir dómi um flutning þennan, styðja þessa fullyrðingu þeirra. Ekki verður því talið, að stefnendur hafi með þessum vitnisburði Ásgríms Guðmundssonar einum sýnt fram á, að í þetta skipti hafi verið brott numdir munir, sem tryggðir voru samkvæmt áðurgreindri búnaðarskrá.

Svo sem að framan greinir, hafði Sturla Birgisson verið boðaður á fund í húsnæðinu að Ármúla 5 þennan morgun af Inga S. Helgasyni, og gat Sturla því vænst þess, að Ingi yrði þar staddur. Hringt var í tvær sendibifreiðir til flutninganna. Eins og áður er rakið, segist Ásgrímur Guðmundsson hafa skráð muni, sem teknir voru. Flutningurinn fór fram um hábjartan dag. Munirnir virðast því ekki hafa verið teknir með leynd, en samkvæmt 16. gr. váttryggingarskilmálanna fyrir lausafjártryggingunni fól tryggingin í sér innbrotspjófnadartryggingu.

Hinn 1. nóvember 1991 fóru tveir rannsóknarlögreglumenn að veitingastaðnum Tunglinu, Lækjargötu 2, Reykjavík, og fóru fram á það við rekstraraðila þess, Guðjón Sverri Rafnsson, kt. 220567-3709, að hann afhenti þeim tæki þau, sem Guðjón kvaðst geyma fyrir þá Sturla Birgisson og Axel Ólaf Ólafsson. Féllst Guðjón á það, og voru greind tæki að sögn Guðjóns þau, sem hann fékk til varðveislu frá þeim um mánaðamót september/október 1991. Tæki þessi voru síðan afhent Inga S. Helgasyni. Mun eitt-hvað af þessum tækjum hafa verið á greindri búnaðarskrá, en önnur ekki. Tók Ingi S. Helgason tæki þessi upp í tjón sitt.

Engin vettvangsóðnnun varð gerð, er málið var kært til lögreglu. Eftir lögreglurannsókn málsins segir ríkissaksóknari í bréfi sínu til Rannsóknarlögreglu ríkisins, dags. 1. nóvember 1993, að í málinu hafi ekki verið upplýst, hvað hafi verið tekið af innbúi skemmtistaðarins Yfir strikið, áður Hollywood, Ármúla 5, Reykjavík, sem þar hafi átt að vera og var í eigu kæranda. Enn fremur segir í bréfinu m. a.: „Þá verður ekki ráðið af gögnunum, að sá búnaður, sem lögreglan lagði hald á í málinu, sé eign kæranda, sbr. búnaðarskrá Hollywood-kaupleigusamningsins, sbr. skjal 3–1, og kærandinn hefur ekki verið yfirheyrður. Eins og mál þetta liggur fyrir, verður eigi af ákærvaldsins hálfu krafist frekari aðgerða, sbr. 112. gr. laga nr. 19/1991.“ Í bréfi Rannsóknarlögreglu ríkisins til lögmanns stefnenda, dags. 29. nóvember 1993, er tilkynnt, að ákærvaldið krefjist ekki frekari aðgerða

vegna þessa máls. Verður því að álykta, að ákærvaldið hafi ekki treyst sér til að kæra viðkomandi fyrir gripdeild eða þjófnað.

Samkvæmt framansögðu liggur ekki ljóst fyrir, hvort munir hafi horfið úr eigu stefnenda samkvæmt áðurgreindri búnaðarskrá 25. september 1991 án þess að vera skilað eigendum. Þótt eigendur munanna sakni þeirra, hafa þeir með engu móti sýnt fram á, að þeir hafi horfið umræddan dag. Verða þeir að bera hallann af þeim sönnunarskorti.

Pegar því framangreint er virt í heild sinni, telur dómurinn, að stefnendum hafi ekki tekist að sýna fram á, að þau hafi orðið fyrir tjóni með þeim hætti, að stefndi beri á því bótaábyrgð. Ber því að sýkna hann af kröfum stefnenda.

Eftir atvikum málsins og með tilvísun til 3. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 þykir rétt, að hver aðili beri sinn kostnað af málinu.

Jón L. Arnalds héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Vátryggingafélag Íslands hf., skal vera sýkn af kröfum stefnenda, Árnýjar Arnþórsdóttur og Inga S. Helgasonar, í máli þessu.
